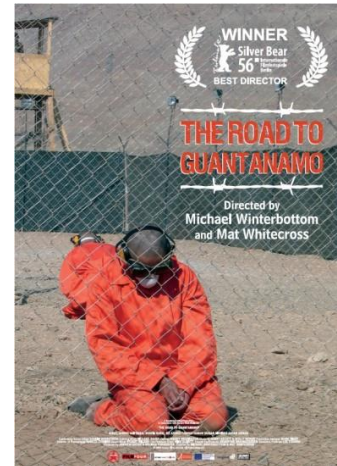

THE ROAD TO GUANTÁNAMO

CAMÍ A GUANTÀNAMO

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI

Història de quatre amics britànics d'origen pakistanès que el 2001 van viatjar des de Tipton (Anglaterra) per assistir al casament d'un d'ells al Pakistan. Van trigar dos anys i mig a tornar a casa. Durant el viatge foren capturats per l'Aliança del Nord i després passaren a mans de l'exèrcit Estats Units, que el van conduir fins a Kandahar. Tres d'ells van ser deportats a la base nord-americana de Guantánamo, on hi van passar més de 2 anys, sotmesos a humiliacions i tortures. L'any 2004 foren traslladats a Londres. Van ser posats en llibertat sense càrrecs.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol: *The Road to Guantanamo* (2006). Regne Unit.

Direcció: Michael Winterbottom i Mat Whitecross

Guió: Michael Winterbottom i Mat Whitecross

Producció: Revolution Films, Screen West Midlands

Muntatge: Michael Winterbottom i Mat Whitecross

Fotografia: Marcel Zyskind

Música: Harry Escott i Molly Nyman

Productors: Andrew Eaton, Melissa Parmenter i Michael Winterbottom.

Durada: 95 minuts

Versió en castellà.

Amb la participació de: Ruhel Ahmed, Asif Iqbal, Shafiq Rasul, Riz Ahmed, Farhad Harun, Waqar Siddiqui i Arfan Usman.

Activitats de comprensió i de reflexió

1. Escriviu la sinopsi del film.
2. Per què els quatre amics decideixen anar al Pakistan? Com és que un cop allà viatgen cap a Afganistan?
3. Com són els quatre amics? A través de les informacions que apareixen al llarg de la pel·lícula parleu de com són: la seva forma de viure, el seu caràcter, la seva ideologia, la seva religió, els seus gustos, de què treballen, si han tingut embolics algun cop...
4. De quina manera la duríssima experiència que van viure els va canviar?
5. Qui són els talibans? Creieu que els nois saben exactament com actuen i pensen aquest grup polític-religiós?
6. Feu una petita recerca: per què els Estats Units van intervenir el 2001 a l'Afganistan? Què havia passat el setembre d'aquell mateix any? Què era l'Aliança del Nord?
7. Per què els interrogadors dels nois els pregunten constantment per Osama bin Laden i Al Qaeda?
8. Enumereu els drets humans que repetidament són menyspreats pels interrogadors nord-americans i britànics. Pot admetre's que països democràtics exerceixin la tortura?
9. En un moment determinat de la seva estança a Guantánamo, Shafik s'inventa un rap. Com valoreu aquesta acció?
10. Com interpreteu que les autoritats nord-americanes i britàniques mai no van admetre que es van equivocar amb els nois?
11. Com és que les qüestions que planteja aquest documental no solen sortir als telenotícies de les cadenes de televisió?
12. Feu una crítica general del film i remarqueu els elements més rellevants que hàgiu trobat.

Llenguatge i tècniques audiovisuals

1. En el film s'alternen imatges dels nois que relaten els fets, amb la recreació d'aquest mateixos fets. Quina funció fan les imatges dels testimonis reals dels esdeveniments?
2. Amb la steadicam - càmera que amb els seus accessoris va subjecta a l'espatlla de l'operador mitjançant cinturons i suports lleugers per evitar

vibracions – es realitzen diversos moviments de càmera. Es tracta d'un efecte que s'aprecia en algunes filmacions per a televisió fetes en condicions difícils (accidents, guerres, aglomeracions...). En quins moments del film es fa servir aquest recurs i amb quina finalitat?

3. El flash-back és un recurs narratiu que consisteix en aturar el relat lineal i retrocedir en el temps. A *The Road to Guantánamo* els directors incorporen diversos flash-backs. Què pretenen?

4. En alguns moments del film es fa servir un recurs anomenat *càmera subjectiva*. Consisteix en fer entendre que allò que es veu en pantalla és el que veu un personatge o el narrador de la història. Per què creieu que els directors l'han utilitzat tant en aquest film?

5. Si llegiu la fitxa de la pel·lícula observareu que el responsable de la fotografia és en Marcel Zyskind . En què ha consistit la seva feina?

Lectures de suport

LES DADES DE GUANTÁNAMO

- El 13 de novembre de 2001, el president Bush va autoritzar detenir per temps indefinit a ciutadans estrangers.
- Al gener de 2002, la base militar de Guantánamo, a Cuba, rep els seus primers detinguts.
- Uns 775 presos han passat per la presó des de l'11 de gener de 2002.
- Gairebé 400 detinguts d'unes 30 nacionalitats segueixen tancats en el Camp Delta.
- La Casa Blanca va decretar al febrer de 2002 que *els militants d'Al Qaeda detinguts a l'Afganistan són combatents il·legals i no estan reconeguts per la Convenció de Ginebra*.
- 17 dels presoners tenien menys de 18 anys quan foren detinguts. Quatre d'ells segueixen a Guantánamo.
- Només el 5% dels detinguts foren capturats per les tropes dels Estats Units. El 86 % foren comprats per milers de dòlars a les tropes paquistaneses o als membres de l'Aliança del Nord a l'Afganistan.
- Uns 380 reclusos han estat alliberats o traslladats a d'altres països.
- Més de 200 presos han mantingut vagues de fam com a protesta.
- El 17 d'octubre de 2006, Bush signa la Llei de Comissions Militars, en la què els detinguts adquireixen drets que abans no tenien, però no el d'*habeas corpus*, que protegeix de les detencions injustes; es prohibeix la tortura, però permet l'ús d'altres tècniques de pressió en els interrogatoris.
- Un tribunal federal dictamina que els detinguts no poden denunciar la seva situació davant la justícia nord-americana.

Informacions recollides per l'autor de diverses notícies de premsa.

Activitats

1. Quina és la causa principal de l'existència de la presó de Guantánamo?
2. Com és que els Estats Units tenen una base militar a l'illa de Cuba?
3. Què és *Al Qaeda*? Quines actuacions ha realitzat?
4. Amb quines altres situacions de detenció i reclusió de persones en la Història recent es pot comparar la presó de Guantánamo?
5. Creieu que en un país democràtic es pot acceptar que *els detinguts no puguin denunciar la seva situació davant la justícia*?

EL XOFER DE BIN LADEN

El jurat militar del primer judici per crims de guerra que celebra Estats Units en la base de Guantánamo va fixar ahir una pena sorprenentment baixa, de només 66 mesos (cinc anys i mig) de presó per a Salim Hamdan, xofer d'Osama bin Laden i, segons el govern nord-americà, terrorista consumat. Se l'ha condemnat per donar suport material a Al Qaeda.

El govern nord-americà ha defensat el sistema de justícia excepcional que regeix Guantánamo basant-se precisament en el perill extrem dels detinguts i en la seva condició de criminals de guerra. La lleu condemna de Hamdan no avala aquesta tesi, sinó que la contraria: l'acusat era una figura irrellevant i els seus actes com a conductor del líder d'Al Qaeda, difícilment es poden enquadrar com a terrorisme.

L'escassa durada de la condemna deixa al govern dels Estats Units en una situació molt complicada. La fiscalia havia demanat *com a mínim* 30 anys de presó i havia recomanat la cadena perpètua.

El iemení Salim Hamdan fou capturat a l'Afganistan el 2001 i traslladat a Guantánamo a principis de 2002. El jutge, el capità de la Marina Keith J. Allred, va dir ahir que es considera que ja havia complert 61 mesos de presó — el període que ha passat esperant el judici — per tant només li quedarien cinc mesos de condemna.

Però no està clar el que li passarà a en Hamdan un cop hagi complert la pena. El Departament de Defensa, a través de diversos portaveus, ha indicat que encara que el veredicté fos d'absolució, el seguiria mantenint detingut. Per a ells segueix sent un *combatent enemic il·legal* i segons les normes especials que regeixen la *guerra contra el terror*, pot tenir-lo detingut fins que ho considerin

necessari. El fet que Hamdan continués a la presó significaria que els judicis no tenen cap propòsit ni efecte real.

A pesar del resultat final, el de Hamdan no ha estat un procés amb totes les garanties. Els drets que ha tingut l'acusat han estat molt limitats i l'únic que demostra la decisió del jurat és que els seus membres s'han pres molt seriosament la seva tasca i que les proves eren massa dèbils per mantenir les acusacions. La pregunta que queda a l'aire és per què el govern nord-americà l'ha tingut durant anys en condicions infrahumanes, amb períodes llargs d'aïllament i sense dormir durant dies.

El iemení va declarar: *És trist veure que moren persones innocents. Jo personalment presento les meves disculpes a les víctimes si alguna cosa vaig fer que les pogués perjudicar.* Hamdan va explicar que va continuar treballant per a Osama bin Laden, després d'assabentar-se d'un atemptat del 2000, perquè necessitava els diners.

En el judici va declarar per escrit l'autoproclamat cervell dels atemptats de l'11-S, Khalid Sheikh Mohammed, i va puntualitzar que Hamdan era massa *primitiu* com per res més que no fos canviar rodes o rentar cotxes. El xofer, que cobrava per la seva feina uns 130 euros al mes, només té estudis de quart curs de primària.

Mónica C.Belaza. "El chófer de Bin Laden, condenado sólo a cinco años de cárcel". El País. 8-8-08. Traducció i adaptació de l'autor.

Activitats

1. Valoreu el fet que el xofer d'Osama bin Laden ha estat jutjat després de més de sis anys de reclusió a Guantánamo.
2. Quins aspectes de la notícia ens remetent al film *The Road to Guantánamo* ?
3. Quina visió ens dóna la notícia de la personalitat de Salim Hamdan?

MUSULMANS I OCCIDENTALS ES MIREN AMB DESCONFIANÇA

Per als musulmans, els occidentals són sobretot egoistes i arrogants, mentre que per als occidentals, els musulmans són fonamentalment fanàtics i violents. Les dues comunitats confessen obertament les seves males relacions en l'enquesta realitzada a 13 països pel Projecte Pew sobre Actituds Globals.

Entre els musulmans es percep amargura i rancúnia cap a Occident, a qui responsabilitzen dels mals que pateixen els seus països. En general, tenen una opinió bastant pitjor que fa un any i culpen els occidentals del deteriorament que pateixen les relacions. No obstant, hi ha una clara tendència entre aquestes societats a rebutjar el terrorisme i els atacs suïcides que afectin a civils.

Una considerable majoria de musulmans recrimina la falta de respecte i el menyspreu d'Occident cap a la religió que professen més de mil milions de

persones. Per als occidentals, el fanatisme i la intolerància dels musulmans ha estat la causa d'esdeveniments tan greus com els atemptats a Nova York, Madrid o Londres, els conflictes d'Afganistan o Iraq, o la crisi de les caricatures de Mahoma.

L'únic punt en què semblen estar d'acord els 14.000 enquestats és en què les nacions islàmiques han de ser més pròsperes econòmicament. Els musulmans, però, culpen de la seva pobresa i de la seva manca de desenvolupament a la política dels Estats Units i d'Europa, mentre que Occident apunta a la corrupció dels governs dels països musulmans, a la manca d'educació i al fonamentalisme islàmic com a les causes que frenen la prosperitat d'aquestes societats.

Un dels aspectes positius que es perceben en els països islàmics és el fet que molts enquestats consideren que poden tenir sistemes de govern democràtics i plurals. En aquest punt la resposta occidental apareix força dividida, excepte al Regne Unit i França, que opinen majoritàriament de la mateixa manera.

Els musulmans que viuen a Europa sostenen una visió equidistant de la dels ciutadans amb els que conviuen i de la dels habitants de països islàmics. Reconeixen en els seus veïns d'una altra religió valors com la tolerància, la generositat i el respecte a les dones, al mateix temps que creuen per un ampli marge que és possible la democràcia en el món islàmic. Això fa pensar al Pew Center que els musulmans europeus poden ser un pont de comunicació entre les dues civilitzacions.

Entre els països occidentals, Espanya és l'únic on s'ha registrat un brusc descens en l'opinió dels seus ciutadans. Un 83 % considera als musulmans uns *fanàtics*. Més sorprenent és que el 41 % dels espanyols va respondre que la majoria o molts dels musulmans que resideixen a Espanya donen suport als extremistes islàmics.

Els espanyols són també els més crítics a l'hora d'opinar sobre el tracte dels musulmans a les seves dones. El 83 % considera que no les respecta. La majoria dels espanyols (el 58%) considera que hi ha un conflicte natural entre ser musulmà devot i viure i adaptar-se a una societat moderna.

Projecte Pew sobre actituds globals 2006

Activitats

1. Les dades que recull l'enquesta coincideixen amb la percepció que teniu vosaltres, a nivell de carrer, sobre la imatge mútua entre occidentals i musulmans?
2. Que caldria fer per millorar les relacions entre civilitzacions?
3. Com valoreu que Espanya tingui una actitud especialment negativa envers el món islàmic?
4. Penseu que són possibles els règims democràtics als països musulmans?

Contracamp: aspectes didàctics per al professorat

Elements de debat i relacions que es poden establir

- El paper dels Estats Units en el món actual.
- L'Afganistan com a zona de conflicte greu.
- El món islàmic: la visió d'Occident.
- Els problemes reals dels països islàmics.
- El paper de l'energia en els conflictes d'avui.
- Guantánamo i el respecte dels drets humans per part dels Estats Units.
- La imatge dels musulmans en els països occidentals.
- El projecte de fer cinema documental.

Objectius formatius

- Comprensió del film.
- Valorar la capacitat d'analitzar i criticar els problemes del nostre món.
- Anàlisi del llenguatge i de les tècniques audiovisuals emprades: recursos del cinema documental, steadicam, el flash-back, càmera subjectiva i la funció del director de fotografia.
- Observar l'elaboració d'un projecte audiovisual documental.
- Valorar i conèixer els drets humans.
- Promoure valors relacionats amb la denúncia i la protesta contra situacions de violació dels drets humans.
- Aproximar-se a la comprensió del conflicte de l'Afganistan.
- Valorar la política exterior dels Estats Units, com a superpotència mundial.

Criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre les qüestions de comprensió i del llenguatge cinematogràfic de forma reflexiva i interessada.
- Capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques socials i polítiques plantejades en el film
- Identificar els temes i subtemes del documental.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les seves activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.

Zona Web

<http://www.roadtoquantanamomovie.com/>
<http://freedocumentaries.org/film.php?id=82>
<http://www.icatfm.cat/picatfm/accessible/item.jsp?seccio=icatfm&item=w>
<http://news.bbc.co.uk/1/hi/entertainment/4708148.stm>
http://www.lamalla.com/drets_humans/noticies/article?id=120757

Proposta didàctica sobre el film *Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran* (2003) de François Dupeyron:

<http://www.cinescola.info/0708/cine43.html>

Proposta didàctic sobre el film *Las tortugas también vuelan* (2004) de Bahman Ghobadi:

<http://www.cinescola.info/0708/cine40.html>

Fonts i referències

Ambròs, A.; Breu, R. (2007) *Cinema i Educació*. Barcelona: Graó.

AulaMèdia (2008) *Cinema i Ciutadania*. 3r d'ESO. Edició en cd. Barcelona: AulaMèdia.

Instituto Pedagógico "Padres y maestros" (2003) *Cine y transversales* Bilbao: Ediciones Mensajero.

Mónica C.Belaza. "El chófer de Bin Laden, condenado sólo a cinco años de cárcel". El País. 8-8-08.